

POSTANOWIENIE

8 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 8 grudnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.S. i P.S.
przeciwko Bank AG w W. Oddział w Polsce
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank AG w W. Oddział w Polsce
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 18 marca 2022 r., VI ACa 6/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
 - 2. zasądza od Bank AG w W. Oddział w Polsce na rzecz M.S. i P.S. po 1350 złotych kosztów postępowania kasacyjnego.**
- (E.M.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego Banku AG z siedzibą w W. Oddział w Polsce od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 listopada 2020 r., w którym ustalono, że umowa kredytu hipotecznego zawarta między powodami i pozwanym jest nieważna.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, wnioskując o jej przyjęcie do rozpoznania z uwagi na fakt, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Zdaniem skarżącego wykładni wymagają: art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65, art. 354, art. 358 § 2, art. 385¹ § 1 i 2, art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 Prawa bankowego oraz art. 189 k.p.c. Z kolei formułowane przez skarżącego zagadnienia prawne dotyczyły: po pierwsze, kwalifikacji klauzul ryzyka walutowego jako określających główne świadczenia stron i konsekwencji ich eliminacji dla trwania umowy, po drugie, zasadności uznawania kredytu denominowanego lub indeksowanego za kredyt złotowy, skoro kredytobiorcom umożliwiono spłatę bezpośrednio w walucie obcej, oraz, po trzecie, możliwości dalszego wykonywania umowy jako umowy kredytu złotowego z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej WIBOR po wyeliminowaniu mechanizmu indeksacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa, usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca dąży do zagwarantowania, że będzie ona spełniała przypisane jej funkcje, a nie stanie się kolejnym środkiem zaskarżenia realizującym jedynie indywidualny interes skarżącego.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym

orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, a także podania, na czym polegają wątpliwości związane z ich rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa (zob. postanowienie SN z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4445/22).

Skarżący nie sprecyzował w sposób wystarczający, z czego wynika potrzeba wykładni art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65, art. 354, art. 358 § 2, art. 385¹ § 1 i 2, art. 3852 k.c., art. 69 ust. 3 Prawa bankowego i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nie przedstawił również w odniesieniu do poruszanych problemów możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych oraz racji stojących za każdą z nich.

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje potrzeba wykładni art. 189 k.p.c., podczas gdy kwestia i interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej była już wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Ocena, czy powodowi przysługuje interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, mimo możliwości zgłoszenia powództwa o świadczenie, powinna być dokonywana w okolicznościach konkretnej sprawy. Możliwość dochodzenia roszczenia o zwrot zapłaconych rat kredytu nie eliminuje z zasady interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w związku z nieważnością umowy kredytu. Wyrok zasądający świadczenie restytucyjne na rzecz kredytobiorcy nie rozstrzygałby bowiem – ze skutkiem wynikającym z art. 365 § 1 k.p.c. – czy stosunek kredytu został skutecznie nawiązany (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 44; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, oraz postanowienia SN z 28 lipca 2023 r., I CSK 4275/22, i z 29 września 2023 r., I CSK 212/23).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień sądu. Jego

rozstrzygnięcie powinno stwarzać realne i poważne trudności, mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, na tle której zostało sformułowane, a także innych potencjalnych lub rzeczywiście toczących się spraw. Skarżący powinien w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację. Zagadnienie prawne nie może odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; i z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18). Powinno ono zostać sformułowane na tle dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się wyłącznie do samej subsumpcji stanu faktycznego i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN z 31 października 2023 r., I CSK 4205/22, i z 16 listopada 2023 r., I CSK 3355/23).

Podnoszone przez skarżącego kwestie zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W najnowszej judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zastrzeżone w umowie kredytu klauzule dotyczące przeliczenia kwoty wypłaconego kredytu i spłacanych rat na walutę obcą określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (zob. wyroki SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, i z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalono także, iż między klauzulami ryzyka walutowego i spreadu walutowego w praktyce występuje ścisłe powiązanie (zob. wyrok SN z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, i postanowienia SN z 29 września 2023 r., I CSK 6848/22, oraz z 5 października 2023 r., I CSK 355/23). Przyjęto także, iż postanowienia umowy, określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyroki SN z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, i z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Zaś w przypadku, gdy eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi

do takiej deformacji umowy, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć praw i obowiązków stron, nie można przyjąć, że strony są związane pozostałą częścią umowy (zob. postanowienia SN z 29 września 2023 r., I CSK 6848/22, i z 5 października 2023 r., I CSK 420/23).

Odnosząc się drugiego podnoszonego przez skarżącego zagadnienia, stwierdzić należy, że dokonywanie spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie obcej na podstawie art. 69 ust. 3 Prawa bankowego nie było możliwe od początku obowiązywania umowy. Zaś oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

Sąd Najwyższy wypowiedział się już także w przedmiocie zagadnienia trzeciego – odrzucił możliwość odwołania się do stawki referencyjnej WIBOR celem określenia oprocentowania kredytu (zob. postanowienia SN z 2 czerwca 2023 r., I CSK 4115/22; z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4216/22, i z 22 listopada 2023 r., I CSK 5225/22). Szeroko została omówiona również kwestia ewentualnego stosowania przepisów dyspozytywnych w miejsce wyeliminowanych postanowień abuzywnych, w tym art. 358 § 2 k.c. (zob. wyroki SN z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 5 kwietnia 2023 r., II CSKP 1477/22; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22, i z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o czym orzekł w sentencji niniejszego postanowienia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

(E.M.)

[ms]